

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В УКРАЇНІ Й СВІТІ: ШЕВЧЕНКІАНА ХХІ СТОЛІТТЯ**

*Тези доповідей LXX наукової конференції
професорсько-викладацького складу,
аспірантів, студентів та співробітників
відокремлених структурних підрозділів університету*

*До 200-річчя
від дня народження
Тараса Шевченка*

Київ – 2014

на питання про те, яку соціальну мету переслідує кожна з груп шевченкознавців, складова його власного предмету і ця складова – ідеологічна.

Можна й далі перераховувати ті моменти, що суперечать тій реальності, яка зветься шевченкознавством. Але беззаперечно одне, постмодернізм є виразом такого часу, який можна визначити як безчасся або як систему невизначеностей, що ускладнює адекватні соціальні орієнтації навіть людям, що претендують на статус народних поводитирів.

УДК 821.161.2

доц. Савенко Т.Д.,
студ. Федорчук Ю. (Казахстан)

Казахська тема у творчості Т.Г. Шевченка

Творчість Т.Г. Шевченка вражає багатосторонністю обдарувань. Ідеї, які так пристрасно висловлював український поет у своїх віршах, знайшли відображення і в його малярській творчості, що так яскраво виявилася в роки десятирічного заслання. Взагалі, казахська тема займала помітне місце у творчості митця, який не тільки зображував життя казахів та інших народів цього регіону, а й певним чином намагався вписати себе в контекст життя «чужого» йому народу. Поет неодноразово показує свою зацікавленість казахським побутом, фольклором, релігійними віруваннями.

Це – погляд людини, яка хоче пізнати «чуже» (як чужу для нього природу, так і людей). Твори Шевченка часу заслання, зокрема численні акварельні пейзажі, відзначаються глибоким відчуттям краси і величі природи, розумінням її гармонії. Тому так майстерно відтворено в його численних сепіях і акварелях неосяжні простори закаспійських степів, пустелі й безлюдні береги, острови Аральського моря, численних скелі й урвища, південна рослинність Мангішлацького саду. У творчій спадщині митця періоду заслання є акварелі «Пожежа в степу» (1848) та «Джанчис – агач», що стоять близько до поезії «У бога за дверима лежала сокира» (1848). Під час перебування у Приараллі поет-засланець створив близько двадцяти малюнків, темою яких послужила оточуюча митця дійсність. «Казашка», «Байгуші», «Казахи в юрті», «Форт Кара-Бутак» та інші – це роздуми про знедолених казахських дітей, про долю скорботних жінок, матерів. Правдиве, з великим теплом і співчуттям зображення казахських племен, з особливою силою виявило гуманізм поета, художника, а в цілому – позитивне ставлення Шевченка до тюркського світу.

З глибокою пошаною й щирою любов'ю ставився митець до інших народів. Він пише про калмиків: «Мне понравились эти родоначалники монгольского племени»; про киргизів: «Киргизы так живописны, так оригинальны, и так наивны, сами просятя под карандаш»; про бухарців (узбеків): «Какой стройный народ! Какие прекрасные головы!». Незвичайна зорова пам'ять живописця залишила нащадкам реалістичні сюжети з життя-буття людей тих часів...

Багато з шевченкознавців вказують на те, що його малярські твори існують в категорії місця, а поезія – в категорії часу. Тому народи Казахстану з особливою любов'ю та вдячністю ставляться до творчості великого українського діяча Т.Г. Шевченка.

УДК 37.93

доц. Старовойт С.М.

Педагогічна спадщина Тараса Шевченка

Великий український поет, художник, мислитель, відомий усьому світові як визначний гуманіст, Тарас Григорович Шевченко не був професійним педагогом. Проте у своїх творах він висловив дуже цінні думки з питань освіти і виховання дітей, чимало з яких не втратили актуальності й нині, коли відроджуються народознавство і народна педагогіка. Його педагогічні погляди сформувався під впливом філософа Г.С. Сковороди.

Т.Г. Шевченко мріяв про істинно народну школу, що давала б учням глибокі знання і виховувала б їх у душі ненависті до експлуататорів; виношував план створення доступних підручників для навчання селянських дітей азам арифметики, географії, історії України та етнографії. З цією метою він пише «Букварь южнорусский».

Визначаючи мету освіти, Т.Г. Шевченко зазначав: «Зі школи має виходити освічена, пряма і сердечна людина, яка добре розуміє і глибоко співчуває всьому людському, любить свою Батьківщину».

Т.Г. Шевченко відстоював ідею всебічного розвитку особистості (розумове, естетичне, трудове виховання); ідею підтримки, розвитку та заохочення пізнавальних інтересів учнів, стимулювання їх розумової діяльності, послідовного, свідомого засвоєння знань та їх практичного застосування, введення у зміст освіти знань про навколишній світ, інші держави та народи, народознавчого матеріалу, усної народної творчості, звичаїв, традицій, обрядовості рідного народу.

Велике місце у вихованні дитини Т.Г. Шевченко відводив учителю-вихователю. У повісті «Княжна» він критикує жорстокість і обмеженість учителів, показує дяка Совгиря, який б'є дітей і при цьому наказує їм «не кричати... і читати п'яту заповідь». Разом з тим, письменник з любов'ю відтворює образи вчителів, які мету свого життя вбачають у служінні народу. Так, у повісті «Близнець» він розповідає про попечителя Полтавської гімназії, прообразом якого був відомий письменник І.П. Котляревський. Т.Г. Шевченко висував такі вимоги до вчителя: любов до дитини, урахування індивідуальних особливостей учнів, розвиток їх творчих здібностей.

З глибокою симпатією поет пише про виховання дітей у сім'ях трудівників, де між усіма членами родини відчувається сімейна близькість та взаєморозуміння. Він говорить про селянські вдівські сім'ї, де, незважаючи на бідність, зберігаються гарні відносини. Т.Г. Шевченко з особливою шаную